

vroeger & *nu*
Haaltert

OSTDORP

TENEEDE

SCHRAVENKERSSELAER

BRANTEGENTENEECKENT

DENBRILL

HAELTERT de

Chaussee

COMTE

M. de Bon Secours

Beernaardstraat

Hof Van Londerzele

Wandelen wij van St.-Anna de Beernaardstraat door, dan komen wij aan de vierkantshoeve van de familie Van Londersele. In de volksmond wordt ze 'Mueërtgattenshof' en ook 'Middelleirs hof' genoemd.

De hoeve werd gebouwd in de 18e eeuw door Petronella Moortgat die huwde met Joannes De Sadeleer. Sinds het einde van de 17e eeuw wordt het hof bewoond door de familie Van Londersele.

De tweede naamgeving komt door het feit dat Karel De Middelmeer (gehuwd met de weduwe van Dominicus Van Londersele in 1918) de hoeve bewoonde. Karel was actief in de politiek en werd burgemeester van 1940 tot 1943.

Eén van de kinderen van Dominicus Petrus Albert (°1910), beter gekend als Pater Andreas, werd overste in het klooster in Wezenbeek-Oppem en eveneens pastoor van 1955 tot 1975.

Aan de hoeve staat de kapel ter ere van de H. Gaugericus, patroonheilige van de parochie. Virginie Van Londersele liet het oorspronkelijke vervallen hoeve-kapelletje herbouwen ca. 1880.

Het kruispunt van de Windmolenstraat en de Hollestraat, beter gekend als 'Sint Anna'. Het was vele jaren verbonden met het koekjesfabriek 'Sint Anna'.

Sinds 1890 was het de kantschool van het huis Minne-Dansaert, gerenommeerde kantfabrikanten uit het Brusselse. Deze school droeg zeker bij om deze tanende industrie meer leven in te blazen. Haaltert kon weer prat gaan op de titel van 'Kantwerkstergemeente'.

Wij zien het gebouw met de herbouwde kapel toegewijd aan Moeder Anna. In de siersteen boven de deur staat het jaartal 1718, het bouwjaar van de oorspronkelijke kapel. De fotograaf kon enkele personen van de familie Fermon, de latere eigenaars van het complex

Pontweg Sint-Anna

vereeuwigen, o.m. links de broers Philemon en Maurice Fermon. Aan de elektriciteitspaal staat Amandine Fermon met Herman Roelandt.

Philemon Fermon werd fabrikant in 1925 en gaf de kantschool een nieuwe bestemming. Hij startte een koekjesfabriek en bouwde het uit tot een bloeiend bedrijf, waar er ruim 100 werkneemsters tewerkgesteld werden. Een nieuwe fabriek kwam er in 1945 in de Windmolenstraat. Enkele jaren later, in 1952 eindigden de activiteiten.

'Meneer Philemon' was ook actief in de Vlaamse Beweging. Hij was in het interbellum voorzitter van het Sporencomiteit, dat elk jaar de succesrijke 11-julivieringen inrichtte.

Na de stopzetting van het koekjesfabriek stichtte de familie Vermeulen in 1950 er het rubberbedrijf 'Verdeco'.

De voor die tijd moderne woning rechts was vele jaren de woonst van Albert Eeman, onderwijzer te Kerksken, kunstschilder, filosoof, cultuurmens en enthousiaste levensgenieter!

Exposition Universelle Internationale de 1893 à Chicago

RAPPORT

LES DENTELLES & LES BRODERIES

par
Monsieur A. VERCRUYSE, Sénateur,
Président de la Commission belge à l'Exposition de Chicago

par
Mademoiselle JENNY MINNE-DANSAERT
Fabricante de dentelles à Hachert, près Bruxelles,
envoyée par le Comité belge, comme Délégué-Rapporteur
à l'Exposition de Chicago.

MEMBRE DU JURY AMÉRICAIN

BRUXELLES
P. WEISSENBRUCH, IMPRIMEUR DU ROI
43, RUE DU POISSON, 43

1894

Les déléguées des Ecoles professionnelles dentellières à l'aiguille et au fuseau
de Mme MINNE-DANSAERT, GRAND PRIX.
Fuseau: Ecole Saint-Gilles, Termonde. | Aiguille: Ecole Ste-Anne, Haeltert (Ecken

Prentwerk Jenny Minne-Dansaert

Veel prentkaarten tonen ons de vroegere kantuitgevers. De kantnijverheid bereikte haar hoogtepunt in de 19e en 20e eeuw. In 1930 waren er ruim 30 kantuitgevers in onze gemeente en waren er meer dan 1000 thuiswerksters!

Een handboek voor economische aardrijkskunde van A. Destoop uit 1939 vermeldt: *'Het belangrijkste centrum voor het vervaardigen van naaldkant is de streek rond Haaltert'*.

Het voornaamste huis, met grote internationale bekendheid, was dat van Jenny Minne, gesitueerd in het latere koekjesfabriek Sint-Anna. Verscheidene internationale prijzen werden haar toegekend.

Op de wereldtentoonstelling in Parijs in 1900 stelde Jenny Minne een nieuwe naaldkant *'Point d'Eeckent'* voor aan het publiek. Zij ontleende de naam aan het gehucht waar haar kantschool gevestigd was.

De mooie Haaltertse kant

Gekend tot ver buiten 't land

In koninghuizen mag hij tronen

Ook kerkgewaden sierlijk kronen.

Kant gemaakt met naald en draad

Zelf genoemd naar de Ekentstraat

Al die herinneringen zullen blijven bestaan

Want 't jonge volk is er mee begaan.

Mogen hun werken vruchten dragen

En men weer naar Haaltertse kant komt vragen

Dat al die zorgen hun vreugde schenken

Maar ook steeds de pioniers gedenken

Maria De Luyck

Jenny Minne (1844-1909)

Molenstraat Windmolenstraat

De Molenstraat, nu Windmolenstraat is één van de oudste van het dorp: *'in de meulenstrate aldaer men ten molen waert gaet'* (Schepenboek 1572).

In het hoge witte huis woonde Dokter Hendrickx. Hij was huisarts in de dertiger jaren. Er rechtover woonde de familie Deleenheer, kanthandelaars. Raymond Deleenheer was actief in de gemeentepolitiek en was schepen van 1939 tot 1947. Zijn zoon Georges werd burgemeester in 1971 en was tevens de eerste burger-vader van het gefusioneerde Haaltert.

De laatste woning behoorde toe aan kanthandelaar Jan Lauwereys-Avidia Coppens. Het baantje naast de woning die verbinding geeft met de Hoogstraat wordt nog steeds *'Avidia's stretjen'* genoemd.

Windmolen

Teksten uit 1488 vermelden reeds: *'aen den molen upt molenvelt'*.

De molen behoorde in de 18e eeuw toe aan de molenaarsfamilie De Graeve. Naast de molen stond ook een olieslagmolen (*stampkot*). Er werd lijnolie gewonnen uit het veel geteelde lijnzaad gebruikt in de productie van verf.

Tijdens WO I werd de molen ontmanteld. De molenberg werd eveneens afgegraven. De aarde gebruikte men om de vervuilde walput op het Bruulplein te dichten.

De witte statige woning is in de volksmond *'de mazjoor'*.

Eén van de oudste en belangrijkste kanthuizen was familie De Vos, in de volksmond *'Kosterkes'*, in de nabijheid van het huis Minne-Dansaert.

De prachtige opname van kantwerksters, waaronder de vijf zussen De Coster, dateert uit 1905 op *'Kosters hof'* in de Beernhoutstraat.

In 1990 zette Agnes De Vos de activiteiten verder. Een traditie van 145 jaar wordt voortgezet.

Hoogstraat

De belangrijke verkeersweg die het dorp doorkruist, 'de hoogh straete, 1460' is de voornaamste straat in ons dorp. Het was dan ook normaal dat de belangrijke gebouwen daar neergepoot werden, zoals gemeentehuis, school en rijkswacht.

Op het hoogste gedeelte van de Hoogstraat bemerken wij links de verdwenen herberg 'In het Sportpaleis', gebouwd door aannemer Denis Goeman. De gekende Haaltertse sportfiguur en fietsenmaker Constant Van Impe woonde er. Verder bemerken wij de woningen van de families Denis Goeman (in een deel ervan had de eerste tandarts te Haaltert, Gilbert Meeremans, zijn consultaties) en van de familie Gustaaf Welleman die er een beenhouwerij startte die nadien verplaatst werd naar de Stationsstraat. Vervolgens

de fam. Schockaert, fotograaf Jozef De Cock (na WO II) en de bakkerswinkel van fam. Lauwereys, 'Jefken den bakker', waar ook Juffrouw Martha Lauwereys (Iffra Martha) woonde. Zij werd onderwijzeres in de gemeenteschool, medeoprichter en vele jaren boegbeeld van de Openbare Bibliotheek.

De drie heren zijn Domien Temmerman, de jachtwachter van Baron de Sadeleer, zijn kleinzoon Achiël en Evarist Dooremont (*Kattens*).

Rechts staan de zussen Leroy (met witte schort), uitbaatsters van 'café Eendracht' samen met Martha De Smet en Maria Madeleine De Smet, dochter van hoofdonderwijzer René De Smet.

De linkse prentkaart dateert van 1937.

Hoogstraat

Gemeenteschool

Een prachtige prentkaart van de Hoogstraat met de gemeenteschool.

Juffrouw Avidia Van Gutte heeft weinig aandacht voor de fotograaf en stapt gewoon door met haar leerlingen.

De familie Van Gutte bezat gedurende 30 jaar het monopolie in het gemeentelijk onderwijs. Karel Van Gutte, werd eerste onderwijzer in 1864. Hij huwde met een onderwijzeres uit Opwijk en kreeg 11 kinderen, waarvan er zes de onderwijsopleiding volgden.

Na twaalf jaar politiek krakeel haalde de liberale burgemeester Gustaaf Van Meldert zijn slag thuis en op 24 augustus 1864 werd het schoolgebouw plechtig ingehuldigd. Op zijn (helaas verdwenen) grafmonument stond o.m. gegrift: '1863-Opbouwer der gemeenteschool'. In 1864 waren er reeds 300 leerlingen ingeschreven.

In 1967 werd de gemeenteschool gefusioneerd met het Sint-Maartensinstituut van Aalst. De oude gebouwen werden in 1993 gesloopt om plaats te maken voor het gemeentelijk Administratief Centrum (inhuldiging 1998).

Verder staat de eerste rijswachtkazerne van Haaltert, opgericht in 1902. In 1922 verhuisde de brigade naar de Stationsstraat in de woning van de familie Arents.

Nadien werd het een herberg met 'bollebaan' en fruitwinkel van de familie Scheerlinck (Mintjen).

Gemeentelijk Administratief Centrum

Mobilisatie 1939

Hoogstraat

De woning voorbij de rijkswacht behoorde toe aan de familie Van den Eynde (*Boëzens*).

Zij waren één van de belangrijke kantuitgevers te Haaltert in het interbellum. De zaak werd voortgezet door Elza Van den Eynde (gehuwd met architect Aimé Van den Driessche) in de Stationsstraat (*Villa Palmyra*) en later overgenomen door haar dochter Monique.

Rechtover de rijkswacht staan de woningen van Julien Van Rampelbergh, in die periode herberg '*Bij Van Rampelbergh*' en van zijn broer Odilon, fietshandel.

Hoogstraat

Verdwenen gebouwen

Links was er beenhouwerij en café '*Bij Constant en Josephine Moens*' (nu Groenten Thijs). Naast het baantje (*Wiesj ze stretjen*) woonde de familie Schockaert. Verder huisde familie De Grom (*Petj Baron*).

In het huisje met trapgevel woonden Delphine De Saedeleer (*Finne erlouzje*) en haar man Benedictus Sterck. Het was er herberg en kledingzaak. Delphine beklom regelmatig de kerktoeren om het uurwerk (*erlouzje*) op te winden. Nadien kwam er Louis Claes.

In het volgende huis, nu fam. Scheerlinck, verbleef de Haaltertse kunstschilder Frans Coppens.

Vervolgens zien wij de historische herberg '*In de groene lantaarn*', gebouwd ca. 1860. In 1920 woonde er kleermaker Karel Jan De Meyer (*Roozekes*). Toen was het een '*zondagsherberg*', alleen geopend na de hoogmis. Er werd '*gevogelpikt*', gekaart, gebold en op '*de bak*' gespeeld. In 1939 kwam er de schoenenzaak '*Mally Shoe*' van de familie Remy Mally-Gees, nu nog voortgezet door zoon Luc.

Naast deze herberg zien wij de ververswinkel van Louis De Meyer tot voor kort electro-zaak '*Zanker*' van zijn zoon Karel.

Op de onderste prentaart zien wij rechts '*Van Ghijsegem Estaminet*'. De waard was huisschilder. Zijn zoon Karel (musicus, met schuilnaam Guido Karels) had er later een muziekhandel en muziekschool De Troubadour. Ernaast woonde Emiel Redant, nu de meubelzaak Redant. Ook de volgende woningen behoorden toe aan de familie Redant, Mieke Redant en daarnaast drukker en uitgeverij Alfons Redant.

De trapkes op

De statige woning met witte gevel staat er nog steeds. Rond de eeuwwisseling vestigde secretaris Eduard Scheerlink (°Kerksken) er zich. Hij was gehuwd met Julie Redant en was voorheen *'onderpostmeester bij de landelijke brievenpost'*. Zijn zoon Jozef volgde hem op.

Later kwam er de nu verdwenen herberg *'In de trapkes op'*.

Het kleine witte huisje op de prentkaart was van de familie Redant, nu fotografie Chris Redant.

Gemeentehuis

Vóór 1900 vergaderde de gemeenteraad in de herberg *'Het Kanton'* op de Hoogstraat. Blijkbaar verliep dit niet steeds volgens het boekje en men besliste te vergaderen *'gansch afzonderlijk en verwijderd van het drankhuys'*.

In 1902 werd het nieuwe gemeentehuis ingehuldigd. Het was de blikvanger van de Hoogstraat. In 1970 bleek het onvoldoende functioneel en werden de gemeentelijke diensten overgebracht naar gebouwen op het Sint-Gorikplein. Het gemeentehuis werd een minicultureel centrum. Doch in 1976 besloot de toenmalige gemeenteraad het gebouw te verkopen. Luttele tijd nadien werd één van de mooiste gebouwen van onze gemeente gesloopt.

Bemerkt ook de openbare waterpomp naast het gebouw die geplaatst werd aan de woning van familie De Schrijver (*Titjapoes - uit het franse tête-à-poux*).

Een droevige getuigenis...

70 jaar lang het tehuis zijn van de gemeente Haaltert, kruipt niet in je kouwe kleren; al je stenen raken erop ingesteld en als dan ineens de laatste kast van tegen je structuur gehaald wordt, sta je wel eens raar te kijken.

Men zegt dat ik te weinig ruimte had voor deze moderne tijd. Dat zal dan wel. Zonder de in- en uitlopende mensen, zonder de gekozene van het volk, voel ik mij onvolledig geleefd. Het is als een strand zonder zilte zeelucht of een concert van een orkest dat alle ondersteunende instrumenten heeft weggelaten.

Zal ik ooit nog een trouwpartij meemaken? Zouden mijn nieuwe eigenaars oog hebben voor mijn enig uitgebouwde buitenkant? Helaas...

(Uit: Aalsters Magazine, 1976)

Hoogstraat

In de Muziekzaal

Voor en na WO II was deze gekende herberg 'In de muziekzaal bij wed. Iliano', de vaste stek van de muziekmaatschappij 'De Jonge Kunstminnaars'. Er was eveneens een uitstalraam van de meubelmakerij Jozef Van Impe. Na de dood van haar echtgenoot hield zij de herberg open samen met haar dochter Clementine. Het gebouw werd gesloopt in 1957. Naast de herberg was er café 'Het Kanton'.

Op de prentkaart links onderaan zien wij het huisje geprangd tussen het gemeentehuis en de smederij Remy Baeten. Het werd aangekocht door de gemeente en deed dienst als lokaal voor de veldwachter en er was eveneens een cel voor diegenen die het soms te bont maakten.

Statiestraat

Aan de lichten

Links staat het voormalig postkantoor, dat in 1982 vervangen werd door een modern gebouw in de Achterstraat.

Het gebouw kreeg een nieuwe bestemming als feestzaal 'Ter oude poste'.

Ernaast en er rechtover de statige herenhuizen van de gebroeders Cyriel (l) en Clement Van den Bruelle (r), beiden kanthandelaars. De woning naast het postkantoor werd een juwelierszaak van Willy Van den Bruelle (Vaney).

In de volgende woning rechts woonde 'Nele Marieken' die een kruidenierswinkeltje runde samen met haar broer 'Nelens Oscar' de man die vele jaren de doden naar hun laatste rustplaats begeleidde met de 'corbillard' van begrafenisondernemer Cyrille Bael.

In de periode van burgemeester Van Meldert, einde 19e eeuw, woonde er de gemeentesecretaris Frans Reynaert.

De kerktoeren priemend boven de woning van de familie Lodewijk Baron de Sadeleer, nu eigendom van Dr. Goossens.

Deze zwartwit foto's behoren tot een mooie reeks gemaakt door een onbekende fotograaf en zijn afgedrukt op het luxe veloursfotopapier van Gevaert. Zie verder foto's van de pastorie op p. 73 en op p. 81 van het warandehuis.

Stationsstraat

De Rijkswachtkazerne

De riante woning waar de Haaltertse rijkswachtbrigade in verbleef werd gebouwd door de familie Arents en behoorde toe aan Camille en Jozef Arents, beide priesters. Uiterst rechts zien wij de nu nog bestaande gebouwen van brandstoffenhandel De Graeve.

De verkoop van de woning aan het 'Ministerie van Openbare Werken' werd geregistreerd op 29 april 1921. Ze werd omgevormd tot verblijf van de manschappen met hun gezin. In de bloeiperiode (50'er jaren) was er één brigadecommandant (August Hosdey), twee keurgegradueerden en acht manschappen.

't Stampkot

Foto onderaan is de olieslagerij van Bernardus De Loose en Albertina Van den Bruelle, in de volksmond 't Stampkot' genoemd op de hoek van de Stationsstraat en de Diepeweg. In 1896 werd het eigendom van Pius Boeykens. Zijn zoon Antoon zette de molenaarsactiviteiten verder. Na 'Boeikes Toonen' werd Omer Roelandt de nieuwe eigenaar. Hij transformeerde het in 1963 tot garage 'Racing' met Jozef Baeyens als uitbater. In 2009 ging het historische gebouw tegen de vlakte.

Er tegenover zien wij de vroegere herberg 'In de dry gecroonden' van Franciscus De Loose (Sisseloeësens). Dit was het lokaal van 'de Sinco', één van de twee Haaltertse voetbalteams vóór WO II.

Een opname uit 1914, na de 'Réquisition des chevaux' door de bezetter.

Stationsstraat

Einde 19e eeuw tot na WO I was het gedeelte Dreefstraat-Stationsstraat (richting station) een bedrijvige site. De familie Emilius Vercruysse-Maria Celina Van Landuyt (*Kwispels*) runde er een houthandel. Vader Vercruysse was eveneens koster en woonde rechtover de mooie woning van Felix Muylaert (*witte Felix*) die gehuwd was met zijn dochter Elvire Vercruysen.

Felix zette de houthandel verder tot ca. 1930.

Ook in het walenland breidde hij zijn houtactiviteiten uit, meer bepaald in Virton, waar hij overleed op 11 februari 1944.

Na WO II werd het goed verkocht aan de familie Wellemann (vleesindustrie) en sinds 2000 verwierf de familie De Pauw-Bael het herenhuis.

In 1934 werden ernaast de woningen van de families Albert Troch-Redant, Gilbert Redant-Van Ghijsegem en Cyriel Van Landuyt-Redant gebouwd.

Stationsstraat

'Meneer Arseen'

Een weinig verder staat de villa van Arseen Lauweys-Alice Van de Velde.

'Meneer Arseen', zoals hij genoemd werd, was kant-handelaar.

Er kwamen vijf kinderen en één ervan, Madeleine, huwde met de gerenommeerde kunstschilder Frans Coppens (°Haeltert, 1895)

Het pand is nu eigendom van de fam. De Sloover-Van Impe.

Kanthuizen

Vlak bij het station woonden twee kanthandelaars. Links, richting Haeltert, was er J. Conruyt-Droesbeke, waar een gelegenheden-demonstratie gebeurt op het voetpad.

Er rechtover was er 'Maison G. Bienaimé, desinateur, Dentelles, broderies'. Wij bemerken eveneens een gedeelte van de afspanning 'In den Graaf van Vlaanderen'.

De gestapelde vaatjes zijn vistonnetjes van het ernaast gesitueerd 'haringkot' van de familie Cardon.

In de Stationsstraat staan enkele statige herenhuizen, gebouwd in het begin van de 20e eeuw. Deze straat, eertijds 'de heerwech van Aelst naer Gheersberghe', doorklieft het dorp en is een deel van de provinciale baan Aalst-Geraardsbergen

Stationstraat Demade RVT St.-Anna

Het rustoord Sint-Anna in de Stationsstraat, voorheen *'Maison de cure du Dr. Demade, sérothérapie, cure d'air, de repos et de convalescence'* wordt in de volksmond nog steeds *'de made'* genoemd. Het is een complex dat opgetrokken werd ca. 1900 door de Brusselse geneesheer dokter Pol Demade (°Komen, 1863 en + Elsene, 1936).

Om hem eigen te maken met de Vlaamse aard stuurden zijn ouders hem naar het Klein Seminarie te Roeselare, waar hij samen studeerde met Hugo Verriest en Albrecht Rodenbach. Door zijn gebrekkige kennis van het Nederlands verliet hij Roeselare en studeerde verder in Kortrijk. Zijn doktersdiploma behaalde hij in Leuven.

De dokter zelf woonde in het aangrenzende gebouw, opgetrokken in 1860 door notaris Arents, nu eigendom van de familie Coppens.

Hij stopte zijn activiteiten in 1919 en het rustoord werd overgenomen door de zusters Augustinessen van het hospitaal te Aalst.

Weinig Haaltenaren waren op de hoogte van zijn activiteiten. Hij was niet alleen een gewaardeerd geneesheer tegen zenuwziekten, maar ook bekwaam journalist en publicist van verscheidene artikels.

Hij had echter geen contact met onze gemeenschap en toch toonde hij interesse voor het politieke gebeuren in de regio. Toen de pesterijen tegenover priester Daens begonnen, o.m. met het verbod om nog mis te mogen lezen in de kapel van het Aalsters hospitaal, koos hij resoluut de zijde van Daens en kloeg de toestand aan in een scherp artikel, in het Brusselse blad *'La Justice Sociale'* van 22 december 1895. Naar het voorbeeld van Daens stichtte hij in Luik een partij *'Le socialisme chrétien'*, wat door het Luikse episcopaat niet geapprecieerd werd. Zelfs de Aalsterse kranten (Land van Aalst, Klokke Roeland en Denderland) die het artikel publiceerden werden schuldig bevonden.

De eerste kostgangers, voornamelijk uit het Brusselse namen in 1920 hun intrek en een jaar later herbergde de villa acht patiënten.

In 1930 waren er een 30-tal kamers beschikbaar voor meestal kapitaalkrachtige patiënten.

Het is geweten dat bij het overlijden van een Italiaanse patiënte een treinwagon werd ingericht als rouwkapel om het stoffelijk overschot te vervoeren naar Brussel.

In 1932 werd de kapel gebouwd. De capaciteit van het tehuis was toen ca. 40 personen.

Onder impuls van de Haaltertse religieuze zuster Alberta (Julia Meganck, 's Gravenkerselaar °1906) werd de wooncapaciteit uitgebreid. Een belangrijke verbouwing gebeurde in 1978. Vandaag de dag is het een volledig vernieuwd complex dat een comfortabel verblijf biedt aan ca. 90 patiënten.

Dr. Demade in zijn studeerkamer

Stationsplein

De Stationsstraat gezien richting Haaltert.

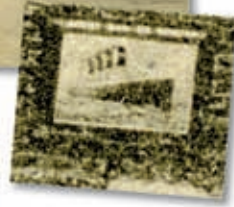
Links zien wij de likeurstokerij 'De Ster' van de familie Dierickx.

Rechts de herberg die destijds van in de vroege uurtjes vertier verschafte aan de vele pendelaars die naar Brussel spoorden. Een bepaalde periode werden er bootbiljetten voor Canada en Amerika afgeleverd.

Ninovestraat

Onderaan rechts een mooie prentkaart van de overweg in de Ninovestraat.

Vlakbij de overweg was er een volkscafé bij de familie De Pelsemaeker (*be Spreitj*). Bij gesloten overweg lieten de boeren hun kar voor de slagbomen staan en gingen gewoon een pint drinken!

Marmerfabriek

Vlakbij het station was er ook een marmerfabriek (*Marbreries et Scieries de Haeltert, fabrication de tout genre pour le pays et l'étranger*). In de volksmond 'de stiejenkapperouë'. De fabriek was eigendom van een Italiaanse familie Raffo. Er werkten ca. 40 werknemers.

Station Haaltert

Station

In 1868 werd het gebouw van het station op de lijn Kortrijk-Brussel ingehuldigd. Het werd een weldaad voor de vele pendelaars uit onze regio die naar Brussel spoorden.

Bemerk op de achtergrond links de woning van de familie Baeyens (café en de werkhuizen firma Huba) in de 50'er jaren een bloeiende onderneming met ruim 40 werknemers. Er werden landbouwmachines en later tuinmeubelen geproduceerd.

Ernest Baeyens installeerde eveneens een weegbrug aan het station voor het wegen van dieren en landbouwproducten.

De gebouwen verdwenen in 2010.

'Gevaarlijke nijverheidsgestichten'

Keren wij terug naar het centrum.

Een opname van twee van de vijf gevaarlijke en ongezonde 'Nijverheidsgestichten' die Haaltert 'rijk' was einde 19e eeuw.

Stationstraat *Aan de lichten*

- Bierbrouwerij 'De Boomgaard',
Dorp bij gebroeders de Sadeleer,
- Suikerfabriek met stoomketel,
Dorp bij Amédé Allemand
- Maalderij-Olieslagerij,
Steenweg bij kinderen De Loose
- Olieslagersmolen, dorp bij Domien De Graeve
- Kareelsteenbakkerij,
Ede bij Van Waeyenbergh.

Op de achtergrond zien wij de schouw van brouwerij 'De Boomgaard'.

Op de voorgrond staat de schouw van de cichorei-branderij 'Pee-kot' van Amedée Allemand, uitgebaat door zijn kinderen Valeer en Maria en in de 50'er jaren door Victor De Meyer. In 1956 ging alles, schoorsteen inclusief, onder de slopershamer.

De Plagje

De pastorie

De huidige pastorie of 'curenhuys' werd gebouwd in 1784 onder pastoor Jozef van Overschelden. De laatste grondige restauratie gebeurde in 1997.

De bakstenen omheiningmuur met hek en typisch kapelletje met beeldje van de Heilige Gorik, patroonheilige van de parochiekerk, verdween in 1962.

De Plesj Sint-Goriksplein

Twee mooie opnamen van het dorpsplein (nu Sint-Gorikplein).

Op de foto genomen gezien van de Bruulstraat was de eerste woning links op de hoek sinds 1929 de *'Estaminet bij Valère Allemant'*, tevens duivenlokaal.

Ernaast de herberg *'Gaspard De Meyer-Janssens'* die stopte ca. 1925. De volgende estaminet was *'De kleine puit'* van de familie Octaaf Van den Berghe-Van Hoorebeke. Tot 1906 was er ook de zeer gekende herberg *'Het commissariaat'* bij Benedictus Van Landuyt.

Hogerop was er de kledingzaak van Petrus De Bruyn-Henriette Praet en vervolgens de beenhouwerij van de familie Jozef Roelandt-Maria Odilla Redant (*Nelens Zjef*).

Kaatslutte (opname uit 1916)

Vorige eeuw was het kaatsspel nog één van de meest bijgewoonde sportmanifestaties. *'De plesj'* was het uitgelezen terrein voor een kaatswedstrijd.

Deze sporttak werd reeds beoefend in 1660. Rekeningen vermelden *'Joos de Clercq die de silveren bolle offerden met vier paer hantschoenen aen Onse Lieve Vrouwe'*.

Opeisen van de paarden in 1914

In dit huis was gedurende WO I de Duitse Commandatur gevestigd.

De laatste woning (nu café) was de kanthandel van 'Mademoiselle Lauwereys', later de juwelierszaken van families De Moor en Frans De Backer.

Een tweede prentkaart (r) vanaf de Kerkstraat (Krebbe) is enkele jaren vroeger genomen (ca. 1910).

Vooraan staat Poxlina Allemant met Iréne en Frans Redant voor de woning van de onderwijzersfamilie Van Gutte (nadien beenhouwerij Paul en Jos Roelandt, nu apotheek Leen Van der Burght).

Langs de Bruulstraat staat de historische hoeve van de familie Arents. De ongehuwde dochter Mathilde (Matilarens) bleef als laatste op het hof.

In 1930 ging de eigendom onder de hamer en het goed kwam in het bezit van de parochie (nu 'Dekenale werken'). Onder impuls van pastoor Van der Mijnsbrugge en met de hulp van de gemeenschap kwam er een herberg en kreeg de naam 'Volkskring De Vrede Sint-Gorik'. De eerste kastelein was de toenmalige suisse (de zwisj), Jozef Volckaert. Na hem kwamen Marcel Gees in 1945, Marcel de Meyer in 1958. In 1963 zwaai-de Alberta er de scepter. De historische herberg was het speelterrein van de in 1964 gestichte 'Patrobolders'.

In 1937 werd een toneelzaal gebouwd (*de patronaasj*). Met de teloorgang van de plaatselijke toneelgroepen die de zaal gebruikten, stichtte onderpastoor Van Poel er een jeugdhuis 'Jevo'.

De zaal werd gesloopt, nu rest er alleen nog de 'roemrijke' herberg 'De groene poorte'.

Mobilisatie 1939

Het hoekhuis links was eertijds de smederij van Remy Baetens (*Smesj Remy*). Tot ca. 1925 kwamen de boeren er met hun paarden voor het plaatsen van hoeven. Omstreeks 1950 stopten de smeedactiviteiten en werd het een winkel. De zaak werd voortgezet door zijn zoons en later door zijn kleinzoon Michel die het '*De Ijzermijn*' doopte. Ernaast was er eveneens een winkel van ijzerwaren bij Louis Baetens.

Verder woonde de ex-burgemeester Arthur Van der Burght (*Fortens Tirken*, het woonhuis was vroeger herberg *Het Fort*) en Van Cauwenbergh (*bierhandel Krollen Bèr*).

Rechts was er de herberg van Charles Mertens (*Sjalen frinket*), een loodgieter die eveneens vorken en lepels vertinde, eraast de beenhouwerij Lodewijk Van Waeyenberg (*'t Jovenissens*).

Op de achtergrond het mooie warandehuis van Baron de Sadeleer, nu gemeentelijk patrimonium.

De Pleij De krebbe

Een mooie prentkaart in 'de krebbe' met het gezin van drukker en uitgever van de kaarten, Alphons Redant.

De prentkaart hieronder genomen vanaf het Dorp zien wij in de achtergrond de woning van Dr Lodewijk Van Londersele (+ Haaltert 1921), voorzitter van de Kerkraad en ere-lid van 'De Jonge Kunstminnaars'. Het eerste huis rechts was destijds de estaminet 'De Winne-Illiano', nadien kwam er een winkel en werd het 'Braars Martha en Braars Tier'. Het café werd nog een periode gehouden door fanfarespeler Leon Van der Niepen en Palmyra Braem. In een zaaltje achteraan was er de eerste zondagotspanning van de KAJ.

Bemerkt de lantaarnhouder aan het hoekhuis.

Kerk van Haaltert

Wing. Rijk. Oersaai, 40, Langewolstraat, Aalst.

Drie opnamen uit het dakvenster van de
kosterwoning in de Bruulstraat

HAALTERT

Souvenir d'Haaltert. — L'Eglise.

Papeterie Eyn J. Cornélie, 46, rue haute de St. Alost.

Haaltert Kerk.

Sint-Gorik Dekenale kerk Sint-Gorik

Haaltert Binnenzicht Kerk

De eerste kerk werd gebouwd omstreeks 1046 en was de zetel van het *'Collegiaal Kapittel van Haaltert'*. Het gotisch gebouw werd verwoest door *'het hemelsch vuer, den 13 february 1869'*.

In 1870 werd een aanvang genomen met de bouw van een nieuwe kerk in neogotische stijl door de Gentse architecten Ferdinand en Modest de Noyette.

Het meubilair en de predikstoel werden vervaardigd door de firma Lippens uit Gent.

Er hangen twee merkwaardige schilderijen: *'De marteldood van de H. Laurentius'* van Jan van Cleef, aangekocht in 1686 en een kopij van *'Bedevaarders naar O.-L.-Vr. van Loreto van Caravaggio'*, waarvan het origineel hangt in de kerk van Sint Augustino te Rome. Dit prachtige werk is een gift van Haaltenaar E.H. Jozef De Rouck, pastoor op rust van Baardegem.

Tot 1971 handhaafde *'suisse'* Jozef Volckaert de orde in de kerk tijdens de diensten én was voorganger bij de jaarlijkse processies. Er waren twee processies, *'de grote'* en *'de kleine'*. Bij die gelegenheid werden alle wijkkapellen op de rondgang mooi versierd en werd er een korte bidstonde gehouden.

Haaltert. — Kerkbinnenzicht

BEWYS VAN AENGIFTE OM TE BROUWEN.

'Brouwerij 'De Boomgaard'

Dominique de Sadeleer stichtte in 1833 de brouwerij (huidige Bib), maar het waren zijn twee zonen, Constant en Jaak die de activiteiten leidden. Tijdens WO I werd de brouwerij ontmanteld.

Het bijhorende 'Warande huis' bouwde men ca. 1850.

De gemeente kocht in 1974 het domein. Op 23 mei 1975 werd het feestelijk opengesteld voor het publiek.

Legendarisch zijn de jaarlijkse naoorlogse 'Vlaamse kermis-
sen' in de Warande georganiseerd door de muziekmaatschappij en de voetbalclub Racing Haaltert.

NYOOR

(Patente N° 8.)

Nº 50

BEWYS VAN AENGIFTE OM TE BROUWEN.

Dat jaar achteen honderd twee en veertig,
den twintigsten van den maent twee der Ma
maend, heeft de H. D. d'adde van Dorre
niet gegeven dat hy (of) zy een bruutwel bruyer hier zal maken in
zyne (of) huere trouwey, genaemt den Dordrechtse
en gelegen in de straat, no 18, ten welken eynde i.

1° WARREN VAN HET WATER VOOR HET KROUWSEL.

[illegible]

2. WERKEN IN DE BOER- OF BLOUW-KUYP.

2° WERKEN IN DE ROER- OF BROUW-KUYP. , inhoudende
 Men zal gebruik maaken van de roer- of brouw-kuyp liters,
 in de welke men de meel-species zal nat ma- veelke verrijgt tal gefindig syn den
 ken den Heelsten dny
 ten ten middag
 ten roer- of brouw-kuyp
 Men zal de afrekele , inhoudende
 Men zal in de reise kuyp liters

3^e GEFÜHRUNG DER *Waffen*.[illegible]

$\frac{1}{4}$ = TONNING.

tenninge van 100 tonning. 4. TONNING.
Verderlyk, de tonning van het voorgeseyde bronszel zal gesnydeld syn den
aanwinsten verhoien nage, van 100 tonning.
Feer gelijckertym beris: DEN ONTFANGER.

DEN ONTFANGER

DEN ONTFANGER,
De Jooden

De Warande

Warandegebouw

Het Warandegebouw was de residentiewoning van de familie Baron de Sadeleer. Eén van de nazaten Lodewijk baron de Sadeleer, werd volksvertegenwoordiger in 1882 voor de Katholieke partij, in de periode van priester Daens en Charles Woeste. Nadien werd hij kamervoorzitter, Senator, Minister van Staat en lid van de Kroonraad ten tijde van koning Albert I. De Kroonraad bereidde het antwoord voor op het Duitse ultimatum in 1914. De broer van Lodewijk, Emile, omgordde de burgemeesterssjerp van 1884 tot 1919. De zoon van Lodewijk, Paul, werd de laatste burgemeester van de familie van 1938 tot 1961.

De lokalen worden nu ingenomen door de muziek-academie, het WO II-museum en het documentatie-centrum van de Heemkundige Kring.

In de 70'er jaren werd de brouwerij omgevormd tot jeugdlokaal (*de garage*) en tentoonstellingsruimte. Sinds de fusie werd het ook de raadszaal van de nieuwe gemeenteraad en dit tot onze raadsleden een moderner onderkomen vonden in het Administratief centrum op de Hoogstraat. Nu is er de bibliotheek gevestigd.

De Brul- of Bruulstraat loopt hellend naar het eertijds romantische Bruulplein (*den Briel*).

Vooraan links is de winkel van Georgine Heyman (*Snoekes Zjorgine*) waar alles in verband met naaiactiviteiten verkrijgbaar was.

Bemerkt ook het reclameplaatje boven de ingangdeur van de 'White Star Line'. Voor WO II begon hier voor vele emigranten het grote avontuur met de boeking van de biljetten voor de grote trip naar Amerika en Canada.

Boekingskantoren in Denderhoutem en in Haaltert, leverden honderden bootbiljetten voor de avontuurlijke reis.

Rechts is het woonhuis van de familie Roger Roelants-De Brouwer, kanthandelaars. Dit was tevens het woonhuis van priester-heemkundige Jozef De Brouwer.

Na een aantal jaren het agentschap van het Gemeentekrediet geherbergd te hebben heeft het vandaag de dag een culturele functie. Het werd het Haalterts bezoekerscentrum (HaBe) met een toeristisch infopunt en tentoonstellingsruimten.

Verder bemerken wij de verdwenen woningen van de onderpastoors.

De Bruul- en Pluimstraat

Het klooster

Aan het einde van de 19e eeuw werden het klooster, school en ouderlingengesticht gebouwd en kwamen de Zusters van Sint-Franciscus van Opbrakel zich hier vestigen. Zij zorgden voor de ouderlingen en ook voor weeskinderen die hier geplaatst werden.

Het oude klooster werd gesloopt midden de 80'er jaren en vervangen door het huidige moderne complex. Er is plaats voor ongeveer 80 kostgangers.

De scholen

Het grote gebouw dat lange tijd de Bruulstraat kenmerkte was het ouderlingengesticht Sint-Jozef en de erbij horende lagere meisjesschool.

Na WO II kwam er naast de kleuter- en lagere school een 'Huishoudschool' die later omgevormd werd tot 'Sociaal Technische School' en van 1964 tot 1998 uiteindelijk een 'Handelschool' werd.

De kleuter- en lagere school heet nu 'Sint-Gorik'.

De Bruulstraat

De hoeve pal tegenover het klooster was de woning van burgemeester (*Peke Coppens*) Petrus Coppens (1916-1918) en het geboortehuis van kunstschilder Frans Coppens.

Aan de straatgevel hing een historisch kruisbeeld als herdenking van een tragisch jachtongeval in 1753, waarbij de 14-jarige Andries Coppens het leven liet. Het kruis wordt bewaard door de familie Van Impe. Binnen afzienbare tijd komt er een wooncomplex.

Den Brulplein

De Kloet

Een eeuw geleden kon 'den Briel' niet alleen pochen met een fraaie kapel en een romantische Walput, maar een ander legendarisch 'monument' sierde dit plein: 'In de kloet'. 'De Kloet' was niet alleen een herberg, maar ook bakkerij en specerijwinkeltje.

Sinds 1779 bij de telling 'der herbergen en andere bescheiden in de 17e en 18e eeuw' werd er melding gemaakt van een herberg, genaamd 'In de kloet' en gerund door Jan Baptist Ruyssinck.

Met het overlijden van Jozef Ruyssinck (Zjefken outj de kloet) in 1936, stopte de 'kloetactiviteiten' en het

gebouw werd gesloopt. De familie bouwde twee woningen op het perceel en in één ervan zit boven de deur een siersteen met de afbeelding van een 'kloet' (dialect voor klomp) en het jaartal 1937.

Kant te Haaltert

Haaltert werd terecht 'Kantwerkstergemeente' genoemd. In het interbellum waren er ruim 30 kantwerkuitgevers die honderden kantwerksters tewerkstelden.

Het witte gebouw, links op de afbeelding is de woning van 'Haaltert-Dentelles de la maison Charles Lauwereys-Bettens, Rue du Brul-Belgique'.

Naast de kantactiviteiten was Charles Lauwereys eveneens burgemeester in de periode 1921-1938.

Er was eens...de romantische Walput

In 1570 werd er reeds melding gemaakt van 'de lindenput' op den Bruul. In een Schepenboek van 1635 noteerde men Werput (*partije inde hofstede binnen Haaltert inden Bruel, west de werput*). Later werd het 'de Wijput' (weideput) in het Haaltertse dialect 'wèjepit of wouëpit'. Omstreeks 1900 kwam de naam 'Walput' in voege, misschien door de auteur van het liedje?

De Walput, zoals hij postuum nog wordt genoemd, was voor deze wijk van kapitaal belang.

In zijn water werd sinds vele jaren het vlas gerooit en de wasslag gedaan en bij brand was het een hulp bij het bluswerk.

Bij strenge winters 'sleerde' de jeugd over het ijs.

Geweten is ook dat de herbergiers van 'bij Esters' en 'In de Kloet' er zorgden voor lommerrijke terrasjes 'onder de linden en tussen het groen'.

Onder de bomen werd er gekeuveld, gekaart, gedronken, gezongen, gedanst, gevrijd en gevochten. Kortom 'den Briel' dat was de Walput.

Helaas, de vier oorlogsjaren vergden hun tol, de put lag er verwaarloosd bij en hij diende gedicht te worden. En zo geschiedde, de Molenberg, in de Windmolenstraat, die tot WO I een windmolen had getorst werd door een 50-tal werklieden afgegraven en met de boerenkar over de hobbelige kasseidestenen van de hellende Bruulstraat vervoerd. De walput werd gedicht. Het betekende helaas ook de teloorgang van het Bruulse troetel- en zorgenkind: de nog vaak bezongen Walput.

Den Bruulplein

Het toponiem Bruul

Het toponiem 'Bruul, Bruel, Brul en Briel' is zeer oud. Het is afgeleid van het Keltische woord 'brogilo' wat gemeenteweide, ingesloten plaats, poel, betekent.

Kapel H. Jozef

Gebouwd door de buurtgemeenschap onder impuls van pastoor Eugene De Pessemier

Hij noteerde in zijn Liber memoriales:

'1902: Op den Brul, aan den put is eene kapel opgericht ter ere van den Heiligen Jozef.

Die kapel is daar gekomen uit giften van den eenen en den anderen, eensdeels om aan den wijk ook eene kapel te bezorgen en ook om tijdens de processie van O.-L.-Vrouw Hemelvaart, eenen rustaltaar aan het Helig Sakrament te verschaffen.'

Elk jaar op 19 maart n.a.v. de feestdag van de H. Jozef waren er bidstonden voor de burens en de scholen.

Een mooie getuigenis is de opname met de schoolkinderen. Met de dreigende oorlogssituatie aan de horizon werden door de bevolking en de schoolgaande jeugd bidstonden gehouden voor de vrede.

Een recente restauratie gebeurde in 2002 op initiatief van de Heemkundige Kring en het Bruulcomité.

Een fraai bronzen beeld 'de reisleidster' van Dirk De Keyser, siert het eens zo romantische plein.

Ten Station Ede

'Ten Heede', dat uiteindelijk Ede werd, wat zoveel betekent als 'onvruchtbare streek', is één van de grote gehuchten van Haaltert, waar merkwaardig genoeg een heel ander dialect gesproken wordt.

In 1894 was er een 'halt' met een paar houten barakken die dienst deden als station.

De 'Dienst Exploitatie' mocht in Ede biljetten afleveren voor 2e en 3e klas, maar niet voor 1ste klas! Verzending van bagage van en naar Ede, was eveneens onmogelijk.

Door de tussenkomsten van onze toenmalige politieke vertegenwoordigers, o.a. Daens en de Haaltertse volksvertegenwoordiger Lodewijk de Sadeleer, besliste men een volwaardig station te bouwen. In 1908 begonnen de onteigeningen, en luttele tijd nadien kon Haaltert prat gaan op twee (voor die tijd) moderne stationsgebouwen. In de 50'er jaren verwerkten zij samen enkele duizenden reizigers per dag.

Aan het station in Ede met links de aloude herberg 'In den vrede, bij tamboer', lange tijd gerund door de familie De Schutter. Eén van de voorzaten was tamboer bij de plaatselijke fanfare 'De Vrede' die later van naam veranderde en als 'De Verenigde Vrienden' door de straten trok. Deze fanfare was de voorloper van de later opgerichte muziekmaatschappij 'De Jonge Kunstminnaars'.

Rechts staat de hoeve van de familie De Loof. Emiel De Loof was mulder in Woubrechtgem, huwde en vestigde zich in Ede. Zijn dochter Maria poseert fier met haar jonge spruit.

Topmolen

De molen wordt reeds vermeld in de 15e eeuw 'aen den molen upt molenvelt' (Wezenboek 1488).

Deze molen behoorde toe in de 18e eeuw aan de molenaarsfamilie De Graeve. Naast de molen stond ook een olieslagersmolen 'stampkot'. Er werd lijnolie gewonnen uit het veel geteelde lijnzaad.

Tijdens WO I werd de molen ontmanteld. De molenberg werd eveneens afgegraven. De aarde gebruikte men om de vervuilde walput op het Bruulplein te dichten.

Een tweede (stenen) windmolen, 'de topmolen' was er zeker vóór 1770 in 's Gravenkerselaar.

De wieken verdwenen in 1935 en er werd een mechanische installatie geïnstalleerd. De molen bleef actief tot ca. 1945. In 1998 werd op een onorthodoxe manier de stenen romp gesloopt.

*Onderwijzer Langelet in 1925 met zijn klas aan de nog intacte topmolen.
Zittend, uiterst rechts, Gilbert Redant
(onderwijzer, auteur, musicus en dialectkenner).*

Houtmarkt O.L.-Vrouw van Bijstand

De kerkhofkapel

Maire Mathias de Ruddere schonk de kapel en omliggende grond in 1821 aan het 'Bureau van Weldadigheid' met als voorwaarde *'de capelle nooyt te laten vervallen of verslegten maer ter contrarie dezelve tot haere conservatie wel en behoorlijk te onderhouden'*.

De kapel is een laat-gotisch gebouw uit 1703 en is toegewijd aan O.L.Vrouw van Bijstand. In een vroegere vermelding staat eveneens *'Onze Lieve Vrouw ghe-naempt ter Heyden'*.

Het 250-jarig bestaan werd met grote luister gevierd in 1953.

Een laatste grondige restauratie van het sinds 1948 beschermde gebouw gebeurde in 1984. Toen was er commotie voor de gebruikte roze kleur op het bouwwerk. Het was een beslissing van *'Monumenten en Landschappen'* en daartegen was er geen verhaal.

Het kerkhof omheen de kapel kwam er in 1870.

CARTE POSTALE

POSTKAART

(Côté réservé à l'adresse. — Zijde voor het adres alleen)

Monsieur Jacques Aubry

Étudiant

Bruxelles

1/1000
de France

Nom et adresse
de l'expéditeur.
Nom en adresse
son des adresses.
M. Exp. par son Bureau de
Aalst, Belgique
Indication facultative. — Omschrijving van de afzender.

ROND AALST. - Aalst. - Het Gemeentehuis.

Uitg. Ech^{te} Cornelis, 46, Langehoutstraat, Aalst.

